

Katarzyna Mysiak

Katedra Organizacji Usług Turystyczno-Hotelarskich
Akademia Morska w Gdyni

Rola samorządu lokalnego i organizacji społecznych w wykorzystaniu potencjału turystycznego regionu na przykładzie gminy Cedry Wielkie

Wstęp

W początkowym okresie dynamicznej transformacji ustrojowej polskiej wsi obniżyły się warunki i poziom życia jej mieszkańców. Stan wieloletniego zacofania w stosunku do innych krajów UE ożywiły dopiero przyspieszone po 2000 roku procesy wielofunkcyjnego rozwoju i dywersyfikacji gospodarki wiejskiej. Istotną tendencją stał się stopniowy spadek znaczenia rolnictwa na rzecz małej przedsiębiorczości, w tym działalności turystycznej, umożliwiającej zwiększenie zatrudnienia i dochodów ludności wiejskiej. Rozwój turystyki może być ważny dla obszarów wiejskich posiadających znaczące walory przyrodnicze i kulturowe, gdyż przy kontroli wielkości ruchu turystycznego przyczyni się on do gospodarczego ich wykorzystania przy jednoczesnej ochronie tych terenów [Wiatrik 2008].

Współczesna polska wieś rozwija się dzięki instrumentom ekonomicznym, m.in. dotacjom, subwencjom, funduszom unijnym i kredytom preferencyjnym. Oprócz kapitału finansowego gospodarczy rozwój obszarów wiejskich zależy od oddziaływania na siebie takich czynników, jak kompetencje i prężność samorządu lokalnego, przedsiębiorczość mieszkańców oraz aktywność organizacji pozarządowych. Celem niniejszej pracy była ocena roli władzy i kapitału społecznego w wykorzystaniu potencjału turystycznego na rzecz zwiększenia gospodarczej atrakcyjności gminy wiejskiej. Na podstawie materiałów i dokumentów urzędowych, danych statystycznych oraz literatury przedmiotu przedstawiono rozważania na temat wykorzystania tzw. renty położenia dla wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich. Podjęto próbę identyfikacji wpływu czynników lokalizacyjnych na inicjowanie i rozwój pozarolniczych funkcji gospodarczych, w tym turystycznych. Skoncentrowano się na analizie inwestycji zrealizowanych z wykorzystaniem środków UE, ich przydatności dla rozwoju lokalnego. Badania pierwotne objęły wywiady bezpośrednie z sekretarzem gminy, podinspektorem ds. ewidencji dzia-

łalności gospodarczej oraz członkami organizacji pozarządowych, w tym Lokalnej Grupy Działania „Trzy krajobrazy” i Lokalnej Grupy Rybackiej „Rybacka Brać Mierzei”. Zwrócono uwagę na działania władz samorządowych w zakresie zwiększenia atrakcyjności i preferencji dla przedsiębiorców. Przedstawiono aktywność obywatelską środowiska w realizacji celów zawartych w planach strategicznych.

Terenem obserwacji do powyższych rozważań była gmina Cedry Wielkie położona w powiecie gdańskim w województwie pomorskim. Wybór gminy Cedry Wielkie jako obszaru badań był podyktowany obserwacją, iż w polskich warunkach szczególnie szybko następuje rozwój obszarów podmiejskich posiadających łatwy dojazd do miast dużych i średnich [Rosner 2008].

Gospodarka turystyczna wymaga działań o charakterze interdyscyplinarnym, stąd w opracowaniu wskazywano na inwestycje z zakresu infrastruktury technicznej, rekreacyjnej, sportowej, służącej zarówno miejscowej społeczności, jak i turystom.

Charakterystyka obszaru badań

Gminy wiejskie położone w sąsiedztwie dużych aglomeracji charakteryzują się korzystnymi warunkami demograficznymi, infrastrukturalnymi i ekonomicznymi dla rozwoju działalności pozarolniczej. Spełniają one ponadto funkcje mieszkaniowe oraz magazynowe obsługujące miasto [Rosner 2008]. Dzieje się tak m.in. w efekcie skupienia władz lokalnych na wykorzystaniu tzw. renty położenia i koncentracji na poprawie infrastruktury technicznej wsi z zakresu sieci drogowej, wodociągowej, kanalizacyjnej, oczyszczalni ścieków, modernizacji obiektów szkolnych itp. [Rosner 2008]. Partnerami samorządów w opracowywaniu strategii oraz wytyczaniu kierunków rozwoju są lokalni przedsiębiorcy i organizacje trzeciego sektora. Ze statystyk wynika jednak mniejsza niż w miastach aktywność mieszkańców w tym zakresie. Tymczasem programy wsparcia UE, np. Program Leader, wymagają formalnej współpracy wyżej wymienionych trzech podmiotów jako beneficjentów środków finansowych.

Wzrost zainteresowania wielofunkcyjnym rozwojem obszarów wiejskich wymaga wdrażania koncepcji zrównoważonego rozwoju (Wilkin 2009). Interesującym zagadnieniem wydaje się być problem, na ile lokalne społeczności dostrzegają i rozumieją potrzeby zrównoważonego rozwoju, a także czy i w jakim zakresie zasoby środowiska są postrzegane jako źródło dochodów zarówno przez samorządy gminne, jak i mieszkańców tych terenów [Lickiewicz 2010].

Objęta badaniem gmina Cedry Wielkie położona jest w środkowo-wschodniej części województwa pomorskiego. W całości leży na obszarze Żuław Gdańskich, w zachodniej części delty Wisły. Żyzne, żuławskie gleby znane jako „mady

żuławskie” mają charakter typowo rolniczy. W gminie 10 000 ha zajmują użytki rolne, co stanowi 80% całej powierzchni. Działalność rolniczą prowadzi ok. 550 gospodarstw, z których ok. 10% to gospodarstwa wielkoobszarowe o powierzchni ponad 50 ha. Na terenie gminy działają też przedsiębiorstwa produkcyjno-usługowe, skupione głównie przy trasie szybkiego ruchu nr 7 oraz w Cedrach Wielkich. Coraz większe znaczenie zyskuje rozwój budownictwa mieszkalnego skierowanego na potrzeby ludności Trójmiasta, któremu sprzyja dobrze rozwinięta infrastruktura drogowa oraz komunalna. Najważniejszym ciągiem komunikacyjnym gminy jest droga krajowa nr 7, a atutem bliskość autostrady A-1 oraz portu lotniczego w Rębiechowie.

W 2008 r. gminę Cedry Wielkie zamieszkiwało 6372 osób, a gęstość zaludnienia wynosiła ok. 51,4 osób/km² i była dwukrotnie mniejsza od średniej dla powiatu (99 osób/km²) i ponaddwukrotnie mniejsza od średniej wojewódzkiej (121 osób/km²) [Lokalna Strategia Rozwoju Obszarów Rybackich Obszaru Działania LGR „Rybacka Brać Mierzei” 2010].

Głównie rolnicza ludność gminy podejmuje dodatkowe zatrudnienie, spośród osób pracujących 51% stanowią kobiety, których udział w zatrudnieniu jest większy niż w województwie (49%) i powiecie (44,6%) (tab. 1).

Należy także podkreślić dużą aktywność zawodową i społeczną kobiet stanowiących 2/3 członków Rady Gminy oraz będących sołtysami w 10 z 13 sołectw. Ponadto kobiety są też tradycyjnie zaangażowane w prowadzenie istniejących w sołectwach kół gospodyń wiejskich.

W gminie dominuje zatrudnienie w prywatnym sektorze (71,8%), wyróżniające się wielkością na tle województwa (64,5%). Działalność gospodarcza mieszkańców to najczęściej firmy jednoosobowe, których właściciele prowadzą

Tabela 1

Pracujący w gminie Cedry Wielkie na tle województwa pomorskiego i powiatu gdańskiego w 2009 r.

Wyszczególnienie	Zatrudnieni			Sektor			
	ogółem	w tym kobiety		publiczny		prywatny	
		liczba	%	liczba	%	liczba	%
Województwo pomorskie	493 711	242 048	49,0	175 343	35,5	318 368	64,5
Powiat gdański	18 215	8 128	44,6	4 224	23,2	13 991	76,8
Gmina Cedry Wielkie	607	310	51,0	171	28,2	436	71,8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Województwo pomorskie, Podregiony, Powiaty, Gminy, 2010, Urząd Statystyczny w Gdańsku, Gdańsk, s. 114.

prace w zakresie usług remontowo-budowlanych oraz podejmują zatrudnienie w Stoczni Gdańskiej. W ciągu roku kolejne firmy dokonują wpisów do ewidencji działalności gospodarczej, ale liczba firm aktywnych jest w przybliżeniu stała i wynosi ok. 430 podmiotów.

W gospodarce gminy Cedry Wielkie dominuje rolnictwo, a procent zatrudnionych w sektorze rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo wynosi 8,24 i na tle powiatu i województwa jest najwyższy (tab. 2).

Spśród pracujących najwięcej osób zatrudnionych jest w sektorze przemysł i budownictwo oraz działy pozostałe, a jak wynika z gminnej ewidencji działalności gospodarczej, w sezonie letnim mieszkańcy podejmują pracę w usługach turystycznych zlokalizowanych w miejscowościach położonych na Mierzei Wiślanej. Są to zajęcia z zakresu obsługi ruchu turystycznego oraz małej gastronomii¹.

Samorząd lokalny gminy Cedry Wielkie z determinacją, co zostanie przedstawione w dalszej części artykułu, podnosi jej atrakcyjność gospodarczą i społeczną dla mieszkańców i przedsiębiorców. Korzystne położenie gminy na styku przemysłu z rolnictwem i turystyką, z dobrą dostępnością komunikacyjną, dostrzeżono jako atut na początku obecnego wieku. Różnorodność funkcji gospodarczych wymaga jednak inwestycji, m.in. z zakresu infrastruktury technicznej, turystycznej i kapitału ludzkiego.

Tabela 2

Pracujący według działów w gminie Cedry Wielkie na tle województwa pomorskiego i powiatu gdańskiego w 2009 r. [w %]

Wyszczególnienie	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	Przemysł i budownictwo	Handel, naprawa pojazdów samochodowych, transport i gospodarka magazynowa, zakwaterowanie i gastronomia oraz informacja i komunikacja	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa oraz obsługa rynku nieruchomości	Pozostałe
Województwo pomorskie	1,18	35,69	24,50	5,16	33,47
Powiat gdański	1,32	44,06	28,39	2,31	23,91
Gmina Cedry Wielkie	8,24	45,96	17,13	1,15	27,51

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Województwo pomorskie, Podregiony, Powiaty, Gminy, 2010, Urząd Statystyczny w Gdańsku, Gdańsk, s. 114.

¹ Źródło: Wywiad bezpośredni z pracownikami Urzędu Gminy w Cedrach Wielkich.

Gospodarczy sukces gmina Cedry Wielkie ma zapewne jeszcze przed sobą, ale sytuacja ekonomiczna regionu poprawia się systematycznie. Analizując dochody budżetu, należy zauważyć niski poziom dochodów własnych, stanowiących 39,78% dochodu ogółem (tab. 3).

Jest to zdecydowanie mniej niż np. w powiecie gdańskim (57,94%), ale trzeba podkreślić, iż podstawowym dochodem własnym gmin jest podatek od nieruchomości oraz udział w podatku dochodowym od osób fizycznych. Pozostałe źródła są zdecydowanie mniej istotne, np. podatek rolny w gminach wiejskich stanowił w 2009 r. zaledwie 2,8% dochodów ogółem [Walczak 2011].

W 2009 r. wydatki budżetu gminy Cedry Wielkie koncentrowały się działach pomoc społeczna, administracja i oświata – łącznie 64,66% (tab. 4).

Tabela 3

Dochody budżetu Gminy Cedry Wielkie na tle województwa pomorskiego i powiatu gdańskiego wg rodzajów w 2009 r.

Wyszczególnienie	Ogółem	Dochody własne	
	w tys. zł		% z ogółu
Województwo pomorskie	3 754 695	1 748 234	46,56
Powiat gdański	290 963	168 587	57,94
Gmina Cedry Wielkie	16 981	6 755	39,78

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Województwo pomorskie, Podregiony, Powiaty, Gminy, 2010, Urząd Statystyczny w Gdańsku, Gdańsk, s. 208.

Tabela 4

Wydatki budżetu gminy Cedry Wielkie na tle województwa pomorskiego i powiatu gdańskiego wg rodzajów w 2009 r.

Wyszczególnienie	Ogółem	Wydatki bieżące		Wydatki majątkowe			
				razem		w tym inwestycyjne	
	w tys. zł	w tys. zł	w %	w tys. zł	w %	w tys. zł	w %
Województwo pomorskie	4 038 623	3 141 173	77,78	897 450	22,22	872 801	97,25
Powiat gdański	300 161	199 415	66,44	100 746	33,56	93 574	92,88
Gmina Cedry Wielkie	17 110	13 975	81,68	3 135	18,32	3135	100,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Województwo pomorskie, Podregiony, Powiaty, Gminy, Urząd Statystyczny w Gdańsku, Gdańsk, 2010, s. 216.

Znaczące i procentowo wyższe, niż to było w powiecie i województwie, pozycje po stronie wydatków stanowiły: kultura fizyczna i sport, gospodarka komunalna oraz kultura i ochrona dziedzictwa narodowego [Województwo pomorskie, Podregiony, Powiaty, gminy 2010]. Inwestycje, których koszty zostały pokryte z budżetu gminy, zostaną przedstawione w dalszej części artykułu.

Dobrą sytuację gospodarczą gminy odzwierciedla odsetek bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym, który w 2009 r. wynosił 3,9%, podczas gdy w województwie było to 7,0%, a w powiecie gdańskim 3,5% [Województwo pomorskie, Podregiony, Powiaty, Gminy 2010].

Przedstawione pokrótce dane statystyczne dotyczące omawianej gminy wskazują na wybór prawidłowego kursu rozwoju z wykorzystaniem pozarolniczych dziedzin przemysłu i korzystnej renty położenia.

Środowisko lokalne na rzecz rozwoju gospodarczo-społecznego z udziałem turystyki w gminie Cedry Wielkie

Wytaczanie kierunków gospodarczo-społecznego rozwoju regionu powinno opierać się na współpracy samorządu, mieszkańców i przedstawicieli lokalnego biznesu. Partnerstwo wymienionych podmiotów oraz możliwość wpływania na strategiczne plany sprzyja wspólnej odpowiedzialności za ich końcowy kształt oraz sposoby realizacji.

Wypracowana strategia gminy Cedry Wielkie na lata 2008–2013 zakłada jej wielofunkcyjny rozwój wykorzystujący atrakcyjne położenie w sąsiedztwie Trójmiasta. Rolniczy charakter gospodarki regionu wyznaczają uwarunkowania środowiskowe, czyli bardzo dobre gleby. Przyszłościowo stwarzają one warunki do rozwijania nowoczesnego rolnictwa specjalizującego się w produkcji pszenicy i buraków, hodowli bydła, trzody chlewnej oraz działalności warzywno-ogrodniczej, przeznaczonej na potrzeby Trójmiasta [Strategia Rozwoju Lokalnego 2008]. Planuje się również większy udział gospodarki turystycznej w rozwoju gminy, a podstawę do takich założeń daje ocena walorów turystycznych regionu, na które składają się: dziedzictwo kulturowe, ze szczególnym uwzględnieniem kultury mennonickiej, specyfika i historia Żuław, przepływające przez gminę Wisła Właściwa i Martwa oraz system kanałów wodnych. Rozwojowi turystyki w regionie opartemu na ciekawym i oryginalnym produkcie stworzonym na bazie powyższych atrakcji sprzyja również duża liczba turystów odwiedzających Trójmiasto, w tym przedwojennych mieszkańców Żuław, obecnie zamieszkujących w Niemczech.

W przygotowanych wieloletnich planach dostrzeżono również bariery rozwoju, wśród których wymieniono: brak tradycji pozarolniczej działalności na

własny rachunek, niedostateczną kreatywność mieszkańców, brak bazy turystyczno-rekreacyjnej i, co należy szczególnie podkreślić, problem utożsamiania się z miejscową kulturą i ciągle poczucie tymczasowości u wielu mieszkańców.

Wytyczone plany i zidentyfikowane w strategii wewnętrzne bariery gospodarczo-społeczne wymagają współpracy samorządu i liderów lokalnego środowiska, m.in. w kierunku pobudzenia inicjatywy mieszkańców, zachęcania do podejmowania pozarolniczej lub dodatkowej pozarolniczej działalności i stwarzania ku temu warunków. Stymulatorem przedsiębiorczości w małych gminach wiejskich mogą być podatki od nieruchomości. Stanowią one jedno z podstawowych źródeł dochodu budżetów gmin, stąd w wielu gminach sprawdza się deklarowane cele wykorzystania budynków i gruntów. W tabeli 5 przedstawiono wysokość stawek podatku od nieruchomości w gminie Cedry Wielkie, których wysokość w 2011 r. ustalono na poziomie niższym od maksymalnych kwot podanych przez Ministra Finansów.

Takie działania władz gminy mogą być zachętą, a z pewnością są przejawem właściwej polityki samorządu wobec lokalnej przedsiębiorczości, inwestorów oraz mieszkańców².

Tabela 5

Wysokość stawek podatku od nieruchomości w gminie Cedry Wielkie w 2011 r. [w zł]

Wyszczególnienie	Górna wysokość stawek ustalona przez Ministerstwo Finansów ^{a)}	Gmina Cedry Wielkie
Od budynków lub ich części związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej oraz od budynków mieszkalnych lub ich części zajętych na prowadzenie działalności gospodarczej (od 1 m ² w zł)	21,05	18,54
Od gruntów związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej, bez względu na sposób zakwalifikowania w ewidencji gruntów i budynków (od 1 m ² powierzchni w zł)	0,80	0,74
Od budynków mieszkalnych lub ich części (od 1 m ² w zł)	0,67	0,61

^{a)}Obwieszczenie Ministra Finansów z 30 lipca 2010 r. w sprawie górnych stawek kwotowych podatków i opłat lokalnych w 2011 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Uchwały Rady Gminy Cedry Wielkie w sprawie ustalenia stawek podatku od nieruchomości w gminie Cedry Wielkie na 2011 r., Uchwała nr XXXVIII/292/10 Rady Gminy Cedry Wielkie z 22 października 2010 r.

² Gmina realizowała projekt *Preferencyjne podatki dla firm, które zatrudniają mieszkańców gminy*: a) ulga w I roku 50%; b) ulga w II roku 25%.

W ostatnich latach obszar gminy stał się terenem wzmożonego zainteresowania firm deweloperskich. Należy jednak pamiętać o kwestii zachowania równowagi między dotychczasowymi funkcjami gminy a rozwijającą się funkcją budownictwa mieszkaniowego ukierunkowaną na potrzeby ludności z Trójmiasta. Gmina ma Program Ochrony Środowiska wraz z Planem Gospodarki Odpadami na lata 2004–2007 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2008–2011. Dokument ten jest podstawą do planowania, finansowania i realizacji proekologicznych inwestycji, wśród których od 2007 r. jest program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest. Program zakłada m.in. edukację mieszkańców w zakresie szkodliwości azbestu, mobilizowanie właścicieli budynków do usunięcia wyrobów zawierających azbest przez system pomocy edukacyjnej i finansowej, dofinansowywanie przydomowych, biologicznych oczyszczalni ścieków.

Inwestycje na terenie gminy są wspierane funduszami UE, pozyskiwanymi z różnych źródeł, m.in. dzięki partycypacji gminy w LGD „Trzy krajobrazy”. Celem głównym tej inicjatywy jest aktywizacja mieszkańców i wzmocnienie kapitału ludzkiego, co – jak wspomniano wcześniej – jest szczególnie ważne ze względu na historię Żuław. Na terenie gminy w ramach LGD sfinansowano inwestycje z zakresu poprawy estetyki wsi, m.in. odnowiono skwery, place zabaw, wyposażono świetlice wiejskie. W 2009 r. przedstawiciele gminy Cedry Wielkie uczestniczyli w pracach nad powołaniem LGR, utworzonej pod nazwą „Rybacka Brać Mierzei”. Dotychczas z funduszy uzyskanych w ramach LGR odnowiono stawy rybne w siedmiu miejscowościach.

Obecny etap rozwoju społeczeństwa obywatelskiego w Polsce wymaga ze strony administracji samorządowej zainteresowania mieszkańców sprawami lokalnymi. Przez wzajemną współpracę i komunikację można uzyskać korzystne warunki do poprawy jakości życia i ograniczenia konfliktów [Pawlewicz, Pawlewicz 2010]. W gminie Cedry Wielkie poza LGD funkcjonują m.in. Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Giemlice, Stowarzyszenie Żuławy Gdańskie, Gminne Towarzystwo Sportowe. Od 2002 r. Stowarzyszenie Żuławy Gdańskie działające we wsi Trutnowy skupia miłośników „kraju na wodzie”, których celem stała się ochrona dziedzictwa kulturowego i promocja regionu.

Atutem, a zarazem problemem terenu Żuław jest położenie w delcie Wisły i wynikający m.in. z tego powodu wysoki stan wód gruntowych. W celu poprawy oraz zachowania dobrej jakości środowiska regionu niezbędne są inwestycje z zakresu rozbudowy gospodarki wodno-ściekowej. W 2005 r. w gminie Cedry Wielkie rozpoczęto budowę oczyszczalni ścieków, a w kolejnych latach kontynuowano rozbudowę sieci kanalizacyjnej – największej kwotowo inwestycji (całkowity koszt 11,3 mln zł) z udziałem funduszy zewnętrznych (7,85 mln zł). Obecnie stopień skanalizowania gminy wynosi ok. 70%. Tabela 6 przedstawia zrealizowane zadania inwestycyjne oraz ich koszt w gminie Cedry Wielkie w latach 2006–2011. Wśród inwestycji proekologicznych należy również wymienić

Tabela 6

Zadania inwestycyjne i ich koszt zrealizowane w gminie Cedry Wielkie w latach 2006–2011 [w mln zł]

Lp.	Nazwa zadania	Koszt całkowity	Dofinansowanie UE/krajowe
1	Inwestycje proekologiczne	18,4	11,65
2	Inwestycje turystyczne	10,6	6,80
3	Inwestycje wpływające na poprawę wizerunku i bezpieczeństwa	5,35	1,87
4	Infrastruktura społeczna	7,95	0,98

Źródło: http://www.cedry-wielkie.pl/2010/12-09/prezentacja_www/index.htm (28.06.2011 r.).

bardzo istotną z punktu widzenia stanu zdrowia mieszkańców inwestycję z zakresu zmniejszenia ilości fluoru w wodzie (łącznie koszt 7,3 mln zł).

Województwo pomorskie jest jednym z piękniejszych turystycznych regionów Polski, a krajobraz ziem leżących w delcie Wisły i obszarze Zalewu Wiślanego wyróżnia bogactwo akwenów i budowli hydrotechnicznych, z których wiele ma wartość zabytkową. W gminie Cedry Wielkie z powodzeniem realizowane są projekty wykorzystujące ten turystyczny walor. W ostatnich latach największym, również kosztowo, przedsięwzięciem jest budowa przystani wodnej w ramach tzw. Pętli Żuławskiej na Martwej Wiśle. Etap I prac zostanie zamknięty możliwością przepłynięcia z Gdańska przez Malbork i Elbląg do Krynicy Morskiej bez schodzenia na ląd, a zwieńczeniem prac będzie połączenie obszaru delty Wisły z europejskimi drogami wodnymi. Całkowity koszt tej inwestycji w gminie Cedry Wielkie wynosi 6,5 mln zł, z czego prawie 65% pochodzi ze środków UE.

Jak podkreślano we wcześniejszych rozważaniach, rolnictwo ma na Żuławach wielowiekową tradycję, a w przyszłości, może na mniejszą skalę, ale z pewnością będzie ważne w gospodarce gminy Cedry Wielkie. Tę tradycję władze gminy starają się wykorzystać jako atut i walor turystyczny regionu. W 2011 r. zapoczątkowano rekonstrukcję folwarku żuławskiego, na bazie zachowanego domu podcieniowego w miejscowości Miłocin, będącego własnością gminy. Obiekt ma być formą zaprezentowania charakterystycznego sposobu gospodarowania rolniczego na Żuławach. Zamierzeniem jest zrekonstruowanie istniejących historycznie obiektów gospodarczych oraz rekultywację zachowanego fragmentu parku. Folwark będzie pełnił funkcje kulturalno-edukacyjne jako „centrum kultury żuławskiej” i siedziba: zespołów artystycznych, kółek zainteresowań, biblioteki żuławskiej, wystaw z życia ludności mennonickiej.

W gminie Cedry Wielkie inwestycje z zakresu rozbudowy zagospodarowania turystycznego regionu są planowane z rozmachem, ale na miarę finansowych

możliwości oraz z uwzględnieniem zasad zrównoważonego rozwoju. Wśród inwestycji zwiększających atrakcyjność turystyczną regionu należy wymienić budowę szlaku mennonitów i ścieżki rowerowej (łącznie koszt 4 mln zł) oraz kampanię promocyjną gminy o łącznym koszcie 0,35 mln zł³. Budownictwo mennonickie oprócz domów podcieniowych wyróżniało się też wiatrakami, z których żaden niestety nie zachował się do dnia dzisiejszego. Władze lokalne planują w przyszłości odtworzenie typowego wiatraka holenderskiego jako punktu widokowego z panoramą m.in. na ujście Wisły oraz siedziby informacji turystycznej.

Barierą rozwoju turystyki w regionie jest brak zewidencjonowanej bazy noclegowej, chociażby gospodarstw agroturystycznych. Z drugiej jednak strony gmina nastawia się na turystykę krótkoterminową, wypoczynek weekendowy, aktywną turystykę wodną dla mieszkańców okolicznych miast i turystów odwiedzających Gdańsk. Sąsiaduje też z regionem bogatym w ofertę usług turystycznych, w tym noclegowych – Mierzeją Wiślaną.

Podsumowanie

Można powiedzieć, iż od początku XXI w. gmina Cedry Wielkie rozpoczęła kolejną kartę swojej historii. Położona na obszarze o funkcjach rolniczych, turystycznych i przemysłowych, wykorzystuje rentę położenia do wielofunkcyjnego rozwoju. Przez lata dominujące w gospodarce regionu rolnictwo było kołem zamachowym lokalnej gospodarki. Ostatni PGR zamknięto w gminie w 2007 r. Jednak malejące ekonomiczne znaczenie rolnictwa spowodowało konieczność wykorzystania innych atutów regionu. W opracowaniu przedstawiono wybrane działania inwestycyjne na rzecz rozwoju gospodarczo-społecznego z udziałem turystyki w gminie Cedry Wielkie. Przyczynią się one do zaspokojenia potrzeb i poprawy jakości życia społeczności lokalnej, ale również zwiększą atrakcyjność turystyczną i inwestycyjną regionu. Gospodarka turystyczna wymaga jednak działań w zakresie zrównoważonego rozwoju, tzn. zachowania proporcji między wielkością ruchu turystycznego, inwestycjami przemysłowymi i możliwościami środowiska przyrodniczego. Świadomość ta powinna towarzyszyć władzom samorządowym, będącym liderem w wytyczaniu kierunków rozwoju gminy, ale również współpracującym z nimi organizacjom pozarządowym. Lokalne sukcesy gospodarczo-społeczne stanowią przykład dla innych, a mieszkańcom dają poczucie bezpieczeństwa i utożsamiania się ze swoją małą ojczyzną.

³ W kampanii uczestniczyło 6 gmin żuławskich. Źródło: Wywiad z pracownikami Urzędu Gminy Cedry Wielkie.

Literatura

- LICKIEWICZ M. 2010: *Lokalne Grupy Działania na terenach Natury 2000*. [w:] *Wiś Jutra*, (red.) A. KRZECZKOWSKA, nr 10-11-12 (147-148-149). Wyd. Wiś Jutra, Warszawa, s. 27–29.
- Lokalna Strategia Rozwoju Obszarów Rybackich Obszaru Działania LGR „Rybacka Brać Mierzei” 2010, Krynica Morska.
- PAWLEWICZ K., PAWLEWICZ A. 2010: *Rola partycypacji społecznej na rzecz zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich*. [w:] *Ekonomika i Organizacja Gospodarki Żywnościowej*, nr 83. Wyd. SGGW, Warszawa, s. 71–80.
- Program ochrony środowiska wraz z planem gospodarki odpadami dla gminy Cedry Wielkie na lata 2004–2007 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2008–2011*. Proeko, Gdańsk, s. 5.
- ROSNER A. 2008: *Sprawozdanie z działalności IRWiR w 2007 roku*. *Wiś i Rolnictwo*, nr 1 (138). IRWiR PAN, Warszawa, s. 12–14.
- Strategia Rozwoju Gminy Cedry Wielkie na lata 2008–2015*, 2008, Cedry Wielkie.
- WALCZAK D. 2011: *Uwarunkowania funkcjonowania systemu zabezpieczenia społecznego rolników w Polsce*. Dom Organizatora TNOiK, Toruń, s. 92.
- WIATRAC A.P. 2008: *Kierunki rozwoju turystyki wiejskiej świetle planów rozwojowych Polski*. *Wiś i Rolnictwo*, nr 1 (138), IRWiR PAN, Warszawa, s. 74–75.
- WILKIN J. 2009: *Wielofunkcyjność rolnictwa - konceptualizacja i operacjonalizacja zjawiska*. *Wiś i Rolnictwo*, nr 4 (145), IRWiR PAN, Warszawa, s. 15.
- Województwo pomorskie, Podregiony, Powiaty, Gminy 2010*, 2010. Urząd Statystyczny, Gdańsk.
- http://www.cedry-wielkie.pl/2010/12-09/prezentacja_www/index.htm

Local government and social entities influence in development of tourism potential by example of Cedry Wielkie Municipality

Abstract

The article reviews the involvement and cooperation between the local community represented by the local government and social organizations. Author highlights the development of the region with the participation of tourism in conjunction with the concept of sustainable development.

